

Lucyna CHMIELEWSKA¹

FILOZOFIA POLITYCZNA JANA KALWINA

W artykule przedstawiono elementy filozofii politycznej Kalwina, powiązane z jego teologią, zawarte przede wszystkim w jego głównym dziele *Nauka religii chrześcijańskiej*. Założenie wszechmocy Boga stanowiło dla niego punkt wyjścia do rozważań również nad zagadnieniami z zasady niereligijnymi, takimi jak natura społeczeństwa, państwo czy problem nadużyć władzy politycznej. Uwagi Kalwina mają charakter normatywny – wspólnie z ich pogłębioną analizą pozwala to zaliczyć je do filozofii politycznej. Jego myśl miała istotny wpływ na rozwój nowoczesnej polityki, dała początek charakterystycznemu dla nowoczesności rozdziałowi państwa i kościoła, wykształceniu się sfery świeckiej oraz zasadzie kontroli wobec sprawujących władzę. Punktem wyjścia dla tych rozważań była doktryna postlapsarianizmu, przede wszystkim będący jej następstwem radykalny rozdział sfery nadprzyrodzonej (sfery łaski) od sfery ziemskiej (natura). Choć Kalwin nie stworzył całościowego systemu prawa natury, to jego rozważania dotyczące tej kwestii znacząco wpłynęły na myślenie polityczne. Gdy przyjmiemy, że nowoczesna filozofia polityczna rozpoczyna się wraz z odrzuceniem Objawienia i oparciem się wyłącznie na racjach rozumu, można stwierdzić, że Kalwin jako teolog nie ma z nią żadnego związku. Przeciwny punkt widzenia zakłada natomiast, że poznanie nowoczesności nie jest możliwe bez zagłębienia się w zapoczątkowaną przez Kalwina tradycję religijną. Uważa się, że to, co zostało posiane jako reformacja, wykiełkowało politycznie w postaci antyroyalistycznych, wolnościowych ruchów, zmieniających rozumienie polityki. Pomiędzy tymi dwoma skrajnymi stanowiskami: tym, które odmawia Kalwinowi wpływu na nowoczesną politykę, a tym, które ten wpływ przecenia, mieści się całe spektrum pozycji pośrednich, według których teologia Kalwina i powiązana z nią filozofia polityczna odegrały istotną, ale bynajmniej nie jedyną, rolę w rozwoju nowoczesnej polityki. Niniejszy artykuł mieści się w tym właśnie spektrum.

Słowa kluczowe: Jan Kalwin, wspólnota polityczna, władza, łaska boża, prawo natury.

THE POLITICAL PHILOSOPHY OF JOHN CALVIN

This article presents the elements of the political philosophy of John Calvin tied with his theology contained primarily in his main work *Institutes of the Christian Religion*. The assumption of omnipotence of God was for him the starting point for the discussion on the non-religious issues, such as the nature of society, the state, or the problem of abuse of political power. Calvin's thought had a significant impact on the development of modern politics, has given rise to separation of church and state and to the development of secular sphere. The starting point for these considerations was the doctrine of postlapsarianism and its result as a radical separation between the supernatural (the sphere of grace) from the sphere of the earth (nature). Although Calvin did not create a comprehensive system of the nature law his reflections on this issue significantly influenced the political thinking. If we assume that modern political philosophy begins with the rejection of Revelation and reliance solely on the reason, we can conclude that John Calvin as a theologian does not have any connection with her. However, the opposite point of view assumes, that the knowledge of modernity is not possible without dipping into the Calvinistic religious tradition. It is believed that what was sown as the Reformation sprouted politically as anti-royal, libertarian movement. Between these two extreme positions there is the whole spectrum of intermediate positions, according to which Calvin's theology and its associated political philosophy played an important, but by no means the only role in the development of modern politics. This article is located in that spectrum.

Keywords: John Calvin, commonwealth, authority, God's grace, law of nature.

DOI:10.7862/rz.2015.hss.30

Przesłano do redakcji: październik 2014
Przyjęto do druku: październik 2015

---

¹Dr Lucyna Chmielewska, Wydział Studiów Międzynarodowych i Politologicznych, Uniwersytet Łódzki, ul. Składowa 41/43, 90–127 Łódź, e-mail: lucychmielewska@uni.lodz.pl

NICOLAE IORGA JAKO MYŚLICIEL POLITYCZNY

Jeden z najwybitniejszych Rumunów – Nicolae Iorga, wybitny naukowiec, oprócz szeroko rozumianego uczestnictwa w życiu naukowym był także czynny w życiu politycznym. Zajmował się polityką zarówno w wymiarze czynnym jak i teoretycznym. Jego kariera polityczna trwała ponad 30 lat, jako czynny polityk Iorga doświadczył zarówno wzlotów, za które niewątpliwie należy uznać przewodnictwo w Izbie Deputowanych (1919-1920) czy przewodniczenie Radzie Ministrów (1931-1932), jak i upadków związanych z pozostawaniem poza parlamentem. W swojej działalności politycznej Iorga był związany z szeroko rozumianym ruchem narodowym. *De facto* Iorga był jednym z jego założycieli i teoretyków w wydaniu rumuńskim. W kwestiach nacjonalizmu, można jego poglądy oceniać jako próby wprowadzenia na grunt rumuński nacjonalizmu nowoczesnego, skierowanego przede wszystkim na rozwój pierwiastka kulturalnego. Właściwie w ogóle nie brał on pod uwagę kwestii rasowych, co powodowało, że jego poglądy polityczne były z jednej strony dość nowoczesne, natomiast z drugiej strony, nie były one zbyt atrakcyjne politycznie, mimo to Iorga dzięki umiejętnemu wykorzystaniu zasad kierujących rumuńską polityką był w stanie utrzymać swoją pozycję polityczną przez długi czas. Warto nadmienić, że Iorga umiejętnie starał się łączyć sprawy polityczne z naukowymi, i pomimo aktywności politycznej był także czynnym naukowcem, sprawującym istotne funkcje akademickie, np. piastował stanowisko rektora Uniwersytetu Bukareszteńskiego. Kariera polityczna Iorgi trwała od roku 1907 do 1940, dzięki czemu doświadczył on zarówno wojen, jak i krótkich okresów prosperity, doświadczył także dyktatury królewskiej w trudnym dla Rumunii okresie początku II wojny światowej. Paradoksalnie sam jako zwolennik i ideolog ruchu narodowego został zamordowany przez żelazno gwardzystów wyznających o wiele radykalniejszą wizję ruchu narodowego.

Słowa kluczowe: Nicolae Iorga, nacjonalizm, kultura, polityka, Rumunia.

NICOLAE IORGA AS A POLITICAL THINKER

One of most known Roumanians at XXth century- Nicolae Iorga, outstanding scientist, beside that he was very active in the science life, he also was an active politician. In his scientific, and of course political activity he devoted himself to politics also in the field of political theory. His political career lasted over 30 years, as an active politician he experienced being on the top, but also to be outside the board of the politics. As his peak of the career we should point assuming the office of the chairman on the House of Deputies (1919-1920) and being a Prime Minister between 1931 and 1932. In his political life Iorga was usually connected widely with so called *national movement*. In fact he was considered as one of the founders and theoreticians of modern Romanian nationalism. In this field he could be considered as the one who emphasized mainly on cultural issue, he seldom if ever, mentioned the racial question. According to this stance one has to mention that his politics wasn't very popular, but he was able to use the specific of the Romanian political system to be active in politics for a long time. He was able to be active simultaneously on the political and scientific field, being as an active politician even a rector of the Bucharest University. His political activity lasted since 1907 till 1940, so he was able to experience all the lows and heights of contemporary Romanian life. What seems ironic he was murdered by an Iron Guard commando, who were admirers of much more radical nationalist movement.

Keywords: Nicolae Iorga, nationalism, culture, politics, Romania

DOI:10.7862/rz.2015.hss.31

Przesłano do redakcji: październik 2014

Przyjęto do druku: październik 2015

---

²Dr hab. Andrzej Dubicki, Uniwersytet Łódzki, Katedra Teorii Polityki i Myśli Politycznej, Wydział Studiów Międzynarodowych i Politologicznych, ul. Składowa 41/43, 90-131, Łódź, e-mail: andrzej.dubicki@uni.lodz.pl

PRZESTRZENNO-CZASOWA ANALIZA SKUPIEŃ W OCENIE WRAŻLIWOŚCI NA KRYZYS UNIJNYCH REGIONÓW SZCZEBŁA NUTS 2 W OBSZARACH: GOSPODARKA, RYNEK PRACY I GOSPODARSTWA DOMOWE – ANALIZA PORÓWNAWCZA WYNIKÓW KLASYFIKACJI⁴

W artykule porównano wyniki przestrzenno-czasowej analizy skupień przeprowadzonej osobno w poszczególnych obszarach wrażliwości na kryzys. Obszary wrażliwości na kryzys proponowane w ocenianych klasyfikacjach to: gospodarka, regionalny rynek pracy i gospodarstwa domowe.

Metoda klasyfikacji zastosowana w porównywanych podejściach to klasyfikacja dynamiczna, w której obiekty badania w każdym roku traktowane są jako odrębne jednostki taksonomiczne. Obiekty badania stanowiły regiony Unii Europejskiej szczebla NUTS 2. Okres analizy obejmował lata 2005–2011, a po ustaleniu dla wielu zmiennych ich tempa zmian klasyfikacje w poszczególnych obszarach wrażliwości przeprowadzono na podstawie zmiennych z lat 2006–2011.

Do porównania wyników uzyskanych klasyfikacji wykorzystano zaproponowaną przez A. Sokołowskiego metodę porównywania wyników podziału zbioru skończonego, w której współczynnik zgodności podziałów – unormowany w przedziale [0; 1] – przyjmuje tym większe wartości, im podziały są bardziej podobne. Oceniono podobieństwo podziałów zarówno w ujęciu każdego roku (dla wskaźników zgodności podziałów przedstawiono także trendy), a także w ujęciu łącznym (zdynamizowanym). Otrzymane wyniki wskazują na znaczące podobieństwa uzyskanych klasyfikacji. W ujęciu dynamicznym są to wskaźniki na poziomie 0,52 w obszarach regionalny rynek pracy i gospodarstwa domowe, do 0,67 dla obszarów gospodarka i regionalny rynek pracy. Również w porównaniach przeprowadzonych dla każdego roku najniższy wskaźnik podobieństwa podziału był na poziomie 0,52 (rynek pracy i gospodarka w roku 2009), a najwyższy – 0,72 (rynek pracy i gospodarstwa domowe w 2006).

Słowa kluczowe: przestrzenno-czasowa analiza skupień, obszary wrażliwości, kryzys ekonomiczny, regiony NUTS 2

SPATIAL-TEMPORAL CLUSTER ANALYSIS IN THE ASSESSMENT OF THE EUROPEAN UNION NUTS 2 REGIONS' SENSITIVITY TO CRISIS IN THE AREAS OF ECONOMY, LABOUR MARKET AND HOUSEHOLDS – COMPARATIVE ANALYSIS OF THE CLASSIFICATION RESULTS

The study presents the comparison of spatial-temporal cluster analysis results conducted separately in the particular areas of sensitivity to crisis. The areas of sensitivity to crisis suggested in the assessed classifications are as follows: economy, regional labour market and households.

Dynamic classification represents the classification method applied in the compared approaches, in which the analysed objects, in each year of the study, are referred to as separate taxonomic units. The European Union NUTS 2 regions constituted the objects covered by the study. The conducted analysis covered the period 2005–2011. After determining the rate of changes for numerous variables the classifications in particular sensitivity areas were performed based on the variables from the period 2006–2011.

The method for comparing division results of a finite set suggested by A. Sokołowski was used in comparing the results of obtained classifications. In accordance with this method the division compatibility coefficient – normalized in the range [0; 1] – takes the higher values the more similar are the divisions. The similarity of divisions was assessed in terms of each year (for the division compatibility indicators in particular years the occurring trends were also presented) as well as based on a combined (dynamized) approach.

The obtained results indicate extensive similarities in the obtained classifications. In a dynamic approach the indicators present the level of 0,52 in the areas of regional labour market and households, up to 0,67 in the areas of economy and regional labour market. The comparisons conducted for each year also confirm the lowest division indicator at the level of 0,52 (labour market and economy in 2009), whereas the highest one – 0,72 (labour market and households in 2006).

Keywords: spatial-temporal cluster analysis, vulnerability area, economic crisis, NUTS 2 regions

DOI:10.7862/rz.2015.hss.32

Przesłano do redakcji: marzec 2015

Przyjęto do druku: październik 2015

³Dr hab. Małgorzata Markowska, Wydział Ekonomii, Zarządzania i Turystyki, Uniwersytet Ekonomiczny, Wrocław, e-mail: malgorzata.markowska@ue.wroc.pl

⁴Projekt finansowany ze środków NCN (DEC-2013/09/B/HS4/00509).

ANALIZA POZIOMU ŻYCIA W MIASTACH NA PRAWACH POWIATU W LATACH 2003–2012

W artykule przedstawiono wyniki badania poziomu życia mieszkańców miast na prawach powiatu w latach 2003–2012. Celem analiz było porównanie zmian w poziomie życia mieszkańców miast, które w wyniku reformy administracyjnej w 1999 r. utraciły status miasta wojewódzkiego, w stosunku do tych ośrodków, które ten status zachowały. Do analizy zastosowano wybrane metody porządkowania liniowego. Miernik syntetyczny poziomu życia był konstruowany w ujęciu czasowo-przestrzennym, co umożliwiło porównanie jego wartości w różnych latach oraz dla dowolnie wybranych miast. Źródłem danych był Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego. Podczas tworzenia rankingu wykorzystano osiem zmiennych diagnostycznych. Dla wszystkich analizowanych 65 miast na prawach powiatu zaobserwowano systematyczną tendencję do poprawy warunków życia ludności – wartości miernika syntetycznego w roku 2012 były wyższe niż w 2003. Na podstawie przeprowadzonych analiz można stwierdzić, że miejscowości, które w 1999 r. utraciły status miasta wojewódzkiego, znacząco odstają od obecnych miast wojewódzkich pod względem poziomu życia. Co więcej, różnica w przeciętnej wartości miernika poziomu życia wzrosła w okresie objętym analizą (w 2003 r. wynosiła ona 9,4 pkt. na korzyść obecnych miast wojewódzkich, w 2012 zaś – 11,9 pkt.). Byłe miasta wojewódzkie charakteryzowały się podobnym poziomem życia co grupa pozostałych miast na prawach powiatu, niemających nigdy statusu miasta wojewódzkiego.

Słowa kluczowe: poziom życia, reforma administracyjna, miasta, STATISTICA

AN ANALYSIS OF THE LIVING STANDARD IN CITIES ON THE DISTRICT RIGHTS IN THE YEARS 2003–2012

The article presents the results on the living standard of urban residents with district rights in the years 2003–2012. The aim of the analysis was to compare the changes in the level of living among the inhabitants in a group of cities that, as a result of administrative reform, in 1999 lost their status as a provincial city in relation to those ones that preserved such the status. The selected methods of linear ordering were applied for the analysis. The synthetic indicator of living standards was constructed in terms of the time-space, which allowed to compare its values in different years and for any selected cities. The data source was the Local Data Bank of the Central Statistical Office. When creating a ranking eight variables were used in diagnostic procedures. For all analyzed 65 cities with the district rights systematic trend to improve the living conditions of the population was observed – the value of the synthetic indicator in 2012 was higher than in 2003. On the basis of the analyses it can be stated that the places which in 1999 lost their status as the provincial city significantly diverge from the current provincial cities when it comes to quality of life. Moreover, the difference in the average value of the measure of standard of living has increased in the period under the analysis (in 2003 it was 9.4 pts. for the advantage of current cities in and in 2012 –11.9 pts.). Former provincial cities had similar levels of life as the group of other towns with district rights, not having ever provincial city status.

Keywords: living standard, administrative reform, cities, STATISTICA

DOI:10.7862/rz.2015.hss.33

Przesłano do redakcji: marzec 2015

Przyjęto do druku: październik 2015

---

⁵ Dr Aldona Migala-Warchol, Katedra Metod Ilościowych, Wydział Zarządzania, Politechnika Rzeszowska, al. Powstańców Warszawy 8, 35-959 Rzeszów, tel. (017) 865-16-02,

⁶ Dr Marek Sobolewski, Katedra Metod Ilościowych, Wydział Zarządzania, Politechnika Rzeszowska, al. Powstańców Warszawy 8, 35-959 Rzeszów, tel. (017) 865-16-02, autor korespondencyjny, e-mail: msobolew@prz.edu.pl

„KREDOWE KOŁO” MYŚLICIELA A BADACZA. O PARADYGMATACH (KONTEKSTACH I PERSPEKTYWIE POSTRZEGANIA) W BADANIACH, KTÓRYCH PRZEDMIOTEM JEST MYŚL POLITYCZNA

Celem artykułu jest przedstawienie analogii i różnic dotyczących kontekstów determinujących sytuację, w jakiej znajdują się: twórca myśli politycznej (przedmiot badań) i jej badacz – historyk idei, politolog. Odtwórcami tych ról mogą być zarówno pojedyncze osoby, jak i kolektywy (zespoły). Nawet jeśli przedmiotem rozważań są stosunki władzy, ustrój państwa, problemy polityki wewnętrznej i zagranicznej, to rozumienie, jaki wpływ na treść i zarazem formę przekazu myśli politycznej mają epoka, kultura, język, struktura społeczna (w której ulokowany jest myśliciel), alternatywne i współwystępujące ideologie, jest podstawowym wyzwaniem dla badacza. Analizując, rekonstruując myśl polityczną, bez wątpienia trzeba korzystać z metod jakościowych. Właściwe są paradygmaty teorii krytycznej lub konstrukttywizmu.

Pierwszy z wymienionych zakłada, że rzeczywistość jest kształtowana przez wartości społeczne, polityczne, kulturowe, ekonomiczne (także etniczne i genderowe), co determinuje procesy poznawcze, ich komunikacyjny charakter i subiektywizm, to, że osiągnięte wyniki są zapośredniczone przez wartości. Z metodologicznego punktu widzenia powoduje to konieczność uwzględniania w procesie badawczym dialogiczności i dialektyki. Jeszcze bardziej relatywizujący pogląd na rzeczywistość społeczną charakteryzuje podejście konstrukttywistyczne. Implikacją przyjęcia założenia, że rzeczywistości są konstruowane i rekonstruowane, jest też akceptacja współwytwarzania wyników przez badacza.

Metodologia badań opiera się na założeniu dialektyczności, dialogiczności, na hermeneutyce. Osiągany wynik badań nie jest neutralny z aksjologicznego punktu widzenia.

Żeby przedstawić przeszłe lub współczesne idee oraz inspirowaną nimi myśl polityczną trzeba przyjąć strategię tłumacza. W tym wypadku będzie to tłumaczenie kultur mających cechy tożsame i odrębne. Politolog powinien mieć kompetencje wykraczające poza jego dyscyplinę. Powinien być także historykiem, kulturoznawcą, antropologiem, filozofem (etykiem), językoznawcą (i oczywiście poliglotą), kompetentnym w zakresie procesów poznania i psychologii.

Słowa kluczowe: myśl polityczna, idee, metodologia, paradygmaty.

“EVERYONE HAS ITS LINE IN THE SAND”. REFLEXIONS ON PARADIGMS (CONTEXTS AND PERSPECTIVES) IN POLITICAL THOUGHT RESEARCH

The main aim of the article is to compare the contexts in which the creator of the political thought (the object of research) and researcher himself, operate. The latter two may be either individuals or collective actors. In the analysis of power relations, political systems, internal or external affairs, the main challenge for the researcher(s) is to understand the influence that times, culture, language, social structure and competitive ideologies exert on a communicate (message and its form) being the research object.

In the process of analyzing and reconstructing political thought, the most obvious choice is a qualitative paradigm – critical theory or constructivism. The first paradigm is based on the premise that the reality is shaped by social, political, cultural, economic, gender, and ethnic values, which determine the cognitive process, its subjective and communicative character and the fact, that research results are intermediated by values. From the methodological point of view it means that the researcher has to take into account dialectic and dialogical character of the research. Constructivism is even more relative in its vision of social reality. The implication of the premise that reality is being constructed and reconstructed is the acceptance of the fact, that the researcher is also a creator of the results.

Thus the adapted methodology is based on assumptions of dialectic, hermeneutic and dialogical character of the research. Therefore, the output cannot be perceived as axiological neutral.

In order to describe past or contemporary ideas and the political thought inspired by them, one has to take up the strategy of the interpreter. In this case it would mean interpreting meaning within cultures that share common characteristics, but exemplify at the same time multitude of differences. A scholar specializing in political science should have competences that go beyond his/ her discipline. Should also be a historian, anthropologist, philosopher (ethic), specialist in linguistics, competent in psychology and in the cognitive processes.

Keywords: political thought, ideas, methodology, paradigms.

DOI:10.7862/rz.2015.hss.34

Przesłano do redakcji: październik 2014

Przyjęto do druku: październik 2015

---

⁷Dr hab. Magdalena Mikołajczyk, Instytut Politologii, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, ul. Podchorążych 2, 30–084 Kraków, tel.: 12 662 62 11, e-mail: dommik@up.krakow.pl

NEW QUALITY OF LIFE IN A CONSUMER SOCIETY, GEORGE RITZER, BENJAMIN BARBER AND THE MAGICAL WORLD OF CONSUMPTION

The consumer society is a society full of goods. A consumer is a man surrounded by objects, and the amount of goods used by consumer testifies his place in the society. A big consumption is better than the lower one. The level of consumption speaks about the status of consumer. In a consumer society everything is focused on the material values. This is true also for the quality of life.

The quality of life is difficult to define, it is a highly subjective issue. The quality of life of a consumer is determined by the principles and rules of the world of consumption. The more expensive are one's holidays, the more exotic place one is heading for, the more it is valuable and precious. It does not matter what is giving one a real rest, it matters only what is trendy, compatible with the current fashion which changes every season. It does not allow the consumer to be stuck in a rut, to a certain degree of stagnation and satisfaction. He should incessantly strive to the realization of the current standards, set by what is fashionable and advertised (at the very moment). Georg Ritzer and Benjamin Barber are showing how the new understanding of what is the quality of life and how it is changing the consumer's life. A consumer is submitted to the dictatorship of those who are setting the trends. The submission is voluntary. A human – consumer wants to be similar to the other peoples and to feel good in the society to which one belongs. The rejection of the principles and the rules of the world of consumption could make him being regarded as non-fashionable and in result as non-significant at all. The quality of life of a consumer who does not want to meet the demands of the world of consumption, is perceived as very low, and as a result such a person is not valued as a neighbour, nor as an employee.

Keywords: consumer society, quality of life, world of consumption

NOWA JAKOŚĆ ŻYCIA SPOŁECZEŃSTWA KONSUMPCYJNEGO. GEORG RITZER, BENJAMIN BARBER I MAGICZNY ŚWIAT KONSUMPCJI

Spółeczeństwo konsumpcyjne to społeczeństwo pełne dóbr. Konsument jest człowiekiem otoczonym przez przedmioty, a poziom ilość użytkowanych przez konsumenta dóbr, świadczy o zajmowanym przez niego w społeczeństwie miejscu. Im większa konsumpcja, tym lepsza jakość życia konsumenta. W społeczeństwie konsumpcyjnym życie skupia się na wartościach materialnych, zatem również o jakości życia świadczy jedynie ilość posiadanych dóbr materialnych. Jakość życia trudno jest zdefiniować, jest to mocno subiektywny problem. Jakość życia konsumenta wyznaczana jest przez zasady i reguły świata konsumpcji. Im droższy urlop, im bardziej egzotyczne miejsce jako cel podróży, tym jest to bardziej wartościowe i cenione. Nie liczy się to, co daje rzeczywisty odpoczynek, liczy się to, co jest zgodne z aktualnie panującą modą, która co sezon się zmienia. Nie pozwala to konsumentowi na popadanie w rutynę, na pewną stagnację i zadowolenie. Nieprzerwanie ma dążyć do realizacji aktualnych standardów, które są wyznaczane przez to, co modne i reklamowane. Georg Ritzer i Benjamin Barber pokazują jak nowe rozumienie czym jest jakość życia zmienia życie konsumenta. Konsument staje się podporządkowany dyktatowi tych, którzy wyznaczają trendy. Podporządkowanie jest dobrowolne. Człowiek - konsument chce być taki jak inni ludzie i dobrze się czuć w społeczeństwie, do którego przynależy. Odrzucanie zasad i reguł świata konsumpcji może spowodować, że zostanie uznany za niemodnego i w efekcie za nic nieznaczącego. Jakość życia konsumenta, który nie chce spełniać wymagań świata konsumpcji, jest uznawana za bardzo niską, a w efekcie nie jest ceniony ani jako sąsiad, ani jako pracownik.

Słowa kluczowe: społeczeństwo konsumpcyjne, jakość życia, świat konsumpcji.

DOI:10.7862/rz.2015.hss.35

Przesłano do redakcji: wrzesień 2015

Przyjęto do druku: październik 2015

---

⁸ Dr hab. Joanna Mysona Byrska, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie, Katedra Filozofii Społecznej i Polityki, ul. Bernardyńska 3, e-mail: joanna.mysona.byrska@upjp2.edu.pl

NIEPODLEGŁOŚCIOWA MYŚL POLITYCZNA W OKRESIE POPREDZAJĄCYM TRANSFORMACJĘ USTROJOWĄ W POLSCE NA PODSTAWIE DOKUMENTÓW PROGRAMOWYCH POLSKIEJ PARTII NIEPODLEGŁOŚCIOWEJ

Polska Partia Niepodległościowa powstała w 1985 r. i była ugrupowaniem, które przez szerzenie pism i broszur wydawanych w drugim obiegu promowało politykę antysowiecką, antykomunistyczną, uważając PZPR, które ówczesnie sprawowało rządy za władzę nielegalną. Partia PPN w treściach programowych nawiązywała do treści wywodzących się z nauki społecznej Kościoła katolickiego, a także szczególnie podkreślała chęć współpracy z innymi narodami w walce o odzyskanie niepodległości. W warstwie ideowej program partii miał powielać programy demokratycznej prawicy na Zachodzie. Obserwując rosnący kryzys w Polsce, PPN uważała za konieczne prowadzenie takiej polityki społecznej i gospodarczej, aby zapewnić dobrobyt wszystkim obywatelom, a zwłaszcza zadbać o potrzeby rodzin. Życie kulturalne, oświata i wychowanie powinny kształtować poczucie narodowej tożsamości i umacniać świadomość narodową. Według PPN obalenie komunizmu w Polsce nie musi odbywać się pokojowo, proponowali w zamian „opór czynny”, co w efekcie mogłoby doprowadzić nawet do wybuchu powstania zbrojnego. Partia ta była partią bezkompromisową, nieuznającą żadnych umów z komunistami, w przeciwieństwie do Solidarności związanej z Lechem Wałęsą. W związku z tym PPN nie brała udziału w obradach Okrągłego Stołu, traktując je jako „zdradę” oraz bojkotowała wybory kontraktowe w czerwcu 1989 r. Celem artykułu jest przedstawienie myśli politycznej PPN na podstawie wybranych dokumentów programowych opublikowanych w okresie PRL.

Słowa kluczowe: opozycja, stan wojenny, prawica, socjalizm, ugoda z komunistami, Nurt Niepodległościowy, Polska Partia Niepodległościowa, Konfederacja Polski Niepodległej, Solidarność, Kościół katolicki

INDEPENDENT POLITICAL THOUGHT IN THE PERIOD PRECEDING REGIME TRANSFORMATION IN POLAND BASED ON THE PROGRAMME DOCUMENTS OF POLAND INDEPENDENT PARTY

Poland Independent Party (PPN) was established in 1985 and it was a political group that through spreading publications and brochures published as the second circulation promoted anti-Soviet and anticommunist policy, regarding the ruling authority of PZPR as the illegal one. In the party programme, PPN referred to the values rooted in social doctrine of the Catholic Church. Moreover, it particularly emphasized the will to cooperate with other nations in the fight for restoring independence. On the concept level the party programme was supposed to copy the ideas of democratic right-wing parties in the West. However, having observed the growing crisis in Poland, PPN held the opinion that it was crucial to conduct such social and economic policy that would suffice prosperity to all citizens, particularly to provide care and well-being of families. Furthermore, cultural life, education and upbringing should shape the sense of national identity and strengthen national consciousness. PPN also claimed that communism in Poland did not need to be abolished peacefully, on the contrary, they suggested 'active resistance', which could consequently lead even to an outbreak of an armed uprising. The party was uncompromising; it recognized no treaties with communists, in contrast to the Solidarity movement connected with Lech Wałęsa. Consequently, PPN did not participate in the Round Table Agreement, considering it as a 'treason', boycotting contract elections in June 1989. The objective of the article is to analyze the political thought presented by the Chief Council of PPN, based on the chosen programme documents published in the 1980s.

Keywords: opposition, martial law, right wing parties, socialism, agreement with communists, Independence Stream (NN), Poland Independence Party (PPN), Confederation for Independent Poland (KPN), Solidarity, the Catholic Church.

DOI:10.7862/rz.2015.hss.36

Przesłano do redakcji: październik 2014

Przyjęto do druku: październik 2015

---

⁹Dr Joanna Obrębska, Instytut Nauk Politycznych, Uniwersytet Warmińsko Mazurski, Olsztyn, ul. Ks. F Szrajbera 11, 10-007 Olsztyn, tel.: (89) 524 63 18, e-mail: joanna.obrebska@uwm.edu.pl, joanli@poczta.onet.pl

UNEMPLOYMENT AMONG YOUNG PEOPLE AS A FACTOR DETERMINING UNREGISTERED LABOR MARKET

Changes which take place in the job market have a direct impact on the social and economic development of society. Instability, growing competition and the lack of new jobs force, especially young people to search for alternative ways of generating income and informal employment.

In this article informal employment, the rate of unemployment in Poland and the European Union as well as the structure of unemployment based on age groups in the years 2000-2014 have been analyzed. Based on statistic data an attempt was made to assess the impact of unemployment among young people on the unregistered labor market on the basis of the linear regression method. The results of a self conducted research were presented for the years 2007-2014 regarding the gray economy.

In this article an attempt was made to evaluate the relationship between the unemployment rate among young people in the age group between 15 to 34 and the share of informal labor in the GDP over all. The second objective of this article was to show the reasons why young people decide to search for unregistered labor.

The main reason for seeking employment on the black labor market is the lack of legal employment, it is assumed that higher unemployment is often closely associated with unregistered labor and the willingness to seek for such employment. Statistical data collected for the years 2000-2013 proves this hypothesis. Based on the linear regression method the number of unemployed in the two age groups under 25 and 25-34 has a significant impact on the share of the unregistered labor in the Gross Domestic Product and its statistical correlation is very high.

Keywords: labor market, undeclared work, unemployment.

BEZROBOCIE WŚRÓD MŁODYCH LUDZI JAKO CZYNNIK DECYDUJĄCY O NIELEGALNYM RYNKU PRACY

Zmiany jakie zachodzą na rynku pracy oraz ich społeczne i ekonomiczne skutki sprawiają, że współczesny rynek pracy staje się ważnym czynnikiem rozwoju społecznego i gospodarczego. Rosnący deficyt miejsc pracy, duża konkurencja i niestabilność zatrudnienia powodują, że człowiek, zwłaszcza młody, zmuszony jest do poszukiwania różnorodnych form pracy, w tym także pracy nieformalnej.

W publikacji została opisana istota nieformalnego zatrudnienia, poziom bezrobocia w Polsce i Unii Europejskiej, a także liczba bezrobotnych zarejestrowanych według struktury wiekowej w latach 2000-2013. Na podstawie danych statystycznych dokonano próby oceny wpływu poziomu bezrobocia wśród młodych osób na aktywność na nieformalnym rynku pracy w oparciu o metodę regresji liniowej. Zaprezentowano także fragmenty własnych badań ankietowych z lat 2007-2014 dotyczących szarej strefy, w tym pracy nieformalnej.

W opracowaniu starano się ocenić zależność pomiędzy stopą bezrobocia oraz liczbą bezrobotnych osób w wieku od 15 do 34 lat a udziałem pracy nieformalnej w PKB, z drugiej zaś strony, w oparciu o przeprowadzone badania ankietowe - wskazać przyczyny podejmowania pracy nieformalnej w opisywanej kategorii wiekowej.

Za jeden z głównych determinantów pracy nieformalnej uważa się brak miejsc pracy w sektorze oficjalnym. Przyjmuje się, że większemu bezrobociu towarzyszy na ogół wyższy udział pracy na rynku nieformalnym. Dane statystyczne z lat 2000-2013 zdają się potwierdzać występującą zależność. W oparciu o metodę regresji liniowej wykazano iż stopa bezrobocia i liczba bezrobotnych w dwóch kategoriach wiekowych (pon. 25 oraz 25-34 lata) wpływa na udział pracy nieformalnej w PKB i zależność ta jest wysoce istotna statystycznie.

Także badania ankietowe wskazują, iż status bezrobotnego może mieć wpływ na decyzję o podjęciu pracy nieformalnej, chociaż nie jest to jedyna przyczyna skłaniająca do zatrudnienia w szarej gospodarce

Słowa kluczowe: rynek pracy, praca nierejestrowana, bezrobocie.

DOI:10.7862/rz.2015.hss.37

Przesłano do redakcji: październik 2014

Przyjęto do druku: październik 2015

---

¹⁰ Dr Monika Pasternak-Malicka, Zakład Finansów, Bankowości i Rachunkowości, Wydział Zarządzania, Politechnika Rzeszowska, al. Powstańców Warszawy 10, 35-959 Rzeszów, tel.: (17) 865 19 12, e-mail: malicka@prz.edu.pl

STYLE I WZORCE BADAŃ MYŚLI POLITYCZNEJ: OD POWIERZCHOWNEJ PREZENTACJI DO DOGŁĘBNOŚCI OGLĄDU NOMOLOGICZNO-EKSPLANACYJNEGO

Politologowie podejmujący się odtwarzania oraz wyjaśnienia typowości i osobliwości myśli politycznej mogą „pięknie różnić się” jeśli pragną wykreować „politologiczny” paradygmat badania myśli politycznej, uwzględniający wymogi zwolenników podejścia utrzymanego w „poetyce” dyscypliny nauki o polityce. To podejście do myśli politycznej, jako zawężone, oznaczałoby zubożenie jej oglądu i eksploracji. Ograniczałoby to politologiczne możliwości poznawcze myśli politycznej w wymiarze diachronicznym i holistycznym, ponieważ bez inspiracji ze strony innych dyscyplin naukowe oznaczałoby rezygnację z recepcji wielu kreatywnych oddziaływań poznawczych umożliwiających ogląd interdyscyplinarny przedmiotu badań. Monodyscyplinarne badania naukowe myśli politycznej byłoby zawężone i mało innowacyjne.

Osoba badająca myśl polityczną powinna być świadoma, iż nie może nie uwzględniać oglądu interdyscyplinarnego oraz takich podejść, jak: genetyczne w wymiarze historii „długiego trwania”, behawioralne, diachroniczno-holistyczne i aksjonormatywne. Owe podejścia oraz inspiracje interdyscyplinarne powinny umożliwiać integralne i otwarte badania myśli politycznej przez politologów otwartych na jej szerszy ogląd i eksplorację wieloaspektową. Nie można zupełnie wyeliminować recepcji wielości inspiracji poznawczych wywodzących się z innych dyscyplin nauk humanistyczno-społecznych i nie można wykluczyć odpowiedniej ich adaptacji politologicznej.

Konstatacje sformułowane przez badacza myśli politycznej powinna cechować odporność na oddziaływanie tendencji ideologicznych, powodujących subiektywną prezentację danej myśli politycznej. Na takie niebezpieczeństwo może być narażony badacz myśli politycznej jednego tylko nurtu, gdyż po pewnym czasie może się z nim utożsamić. Badacz nie powinien on być uwikłany pod względem personalnym w spory ideologiczne oraz ulegać subiektywnym intencjom ze strony mocodawców politycznych bądź sponsorów wspierających badania naukowe. Wskutek tego mogłoby dojść do ograniczenia jego swobody w zakresie analizy i eksploracji przedmiotu poznania, czyli – myśli politycznej. Niedopuszczenie do tego umożliwiłoby wykreowania w miarę uniwersalnego paradygmatu badań myśli politycznej.

Słowa kluczowe: style badania myśli politycznej.

STYLES AND PATTERNS OF POLITICAL THOUGHT RESEARCH: FROM A SUPERFICIAL PRESENTATION TO A THOROUGH NOMOLOGICAL-EXPLANATORY OVERVIEW

Political scientists who undertake to recreate and explain the typicality and peculiarity of political thought may “differ in a beautiful way” if they want to create “a political science” paradigm of political thought research which will include the requirements of the supporters of the approach in the “poetics” of political science. This approach to political science, as narrowed, would mean impoverishment of its overview and explanation. It would limit political science cognitive possibilities of political thought in a diachronic and holistic dimension, because without inspirations from other sciences it would mean the abandonment of reception of many creative cognitive activities which enable interdisciplinary overview of the subject of study. Monodisciplinary research of political science would be narrowed and hardly innovative.

Someone studying political thought should be aware that they cannot disregard an interdisciplinary overview and such approaches as: the genetic one in the dimension of history of “long duration”, behavioral, diachronic-holistic and axionormative ones. Those approaches and interdisciplinary inspirations should allow integral and open political thought research by political scientists open to its wider overview and multifaceted explanation. Reception of multiple cognitive inspirations which are derived from other humanities and social sciences cannot be completely eliminated and one cannot exclude their appropriate political science adaptation.

Assertions formulated by a political science researcher should be characterized by resistance to ideological tendencies influence which result in subjective presentation of a given political thought. A political thought researcher of only one trend may be exposed to such danger, as after some time, he may identify himself with it. A researcher should not be personally involved in ideological disputes and surrender to subjective intentions on the part of his political superiors or sponsors who support his research. As a result his freedom in analysis and explanation of the subject of study, that is political thought, might be restricted. Preventing this would enable creating a moderately universal political thought research paradigm.

Keywords: styles of political thought research

DOI:10.7862/rz.2015.hss.38

Przesłano do redakcji: październik 2014

Przyjęto do druku: październik 2015

---

¹¹ Prof. dr hab. Eugeniusz Ponczek, Uniwersytet Łódzki, Katedra Teorii Polityki i Myśli Politycznej, Wydział Studiów Międzynarodowych i Politologicznych, e-mail: genezo@uni.lodz. pl

ПОДХОДЫ К РАЗРАБОТКЕ КОНЦЕПЦИИ ФИНАНСОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ В УСЛОВИЯХ РЕФОРМИРОВАНИЯ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО СЕКТОРА

В статье показано состояние железнодорожного транспорта Украины и задачи его реформирования на примере ПАО «Украинская залізниця» (ПАО «УЗ»). Целью статьи является теоретические подходы и практические рекомендации по разработке концепции финансово-экономической безопасности, что способствует реформированию железнодорожного транспорта Украины.

Обосновывается, что усиливающаяся конкуренция, разнообразие экономических и предпринимательских внутренних и внешних рисков, неопределенность условий деятельности являются характерными для современной экономики Украины. Из общей системы экономической безопасности страны выделено проблему финансово-экономической безопасности каждого предприятия. В проведенном исследовании детально рассмотрению были подвергнуты условия и варианты приватизации, а также акционирования объектов железнодорожного транспорта.

Аргументируется, что реформирование системы железнодорожного транспорта Украины сегодня является объективной необходимостью. Это первый шаг в процессе адаптации железнодорожного транспорта Украины к стандартам Европейского Союза. Кроме этого, создаются прозрачные механизмы для предоставления возможности частным компаниям выйти на рынок железнодорожных перевозок. Автором представлена модель угроз экономической безопасности железнодорожного транспорта Украины.

Предложен авторский подход к разработке концепции финансово-экономической безопасности предприятия. Он представлен в виде системы стратегического управления финансово-экономической безопасностью предприятия. Учет существующих и потенциальных угроз и рисков определяет оперативные и прогностические цели функционирования системы экономической безопасности. Это позволяет формировать соответствующие механизмы и инструменты ее достижения.

Утверждается, что в результате реформирования железнодорожного транспорта Украины может измениться конфигурация внутрирегиональных связей и, как следствие, повысится политический, экономический и культурный потенциал целого ряда регионов.

Ключевые слова: финансовая и экономическая безопасность, ПАО «Украинская залізниця» железнодорожный транспорт, реформа Укрзалізниці, концепция, приватизация, угрозы экономической безопасности, неопределенность.

DEVELOPMENT APPROACHES TO FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY CONCEPTION OF ENTERPRISES UNDER RAILWAY SECTOR REFORM

The conditions of Ukrainian railway transportation and its reforming objects in terms of PJSC “Ukrainian Railway” are discussed in the article. The objective of the article are the theoretical approaches and practical recommendations in the concept development of financial and economic security that enables Ukrainian railway transportation reforms.

It is substantiated that an increasing competition, the variety of economic and entrepreneurial internal and external risks, uncertainty of business environment are characteristics of modern Ukrainian economy. The problem of financial and economic security of each enterprise is singularized from the common system of country economic security. The terms and variations of rail transport facilities going private and going public were taken into detailed consideration in the undertaken study.

It is set forth forcefully that Ukrainian railway transportation system reforming is an objective necessity today. It is the first step in the process of Ukrainian railway transportation adaptation to the European Union standards. Besides, the transparent mechanisms for provision of ability for private companies to enter the market of railway transportation are created. The author presented a threat model of Ukrainian railway transportation economic security.

The author's development approach to financial and economic security conception of enterprise is presented. It is presented in the form of the strategic management system by financial and economic security of enterprise. The consideration of existing and potential threats and risks determines the operational and predictive purposes of economic security system. It helps to make relevant mechanisms and instruments for its achievement.

---

¹²Dr Ivan Rekun, PhD, Katedra Finansów i Bezpieczeństwa Ekonomicznego, Państwowy Uniwersytet Transportu Kolejowego w Dniepropietrowsku; e-mail: rekun_i@mail.ru

It has been argued that in consequence of Ukrainian railway transportation reforming the configuration of intraregional communications can be changed, and thus political, economic and cultural potential in a variety of regions will increase.

Keywords: financial and economic security, railway transportation, reforming of Ukrainian Railway, concept, going private, economic security threats, uncertainty.

BEZPIECZEŃSTWO FINANSOWE I EKONOMICZNE PRZEDSIĘBIORSTW SEKTORA KOLEJOWEGO

W artykule zostały omówione warunki funkcjonowania ukraińskiego transportu kolejowego i jego reformy na przykładzie PJSC "Ukraińska Kolej". Celem artykułu jest przedstawienie teoretycznych i praktycznych zaleceń co do podejścia w rozwoju koncepcji zabezpieczenia finansowego i gospodarczego, który umożliwia reformy ukraińskiego transportu kolejowego.

Udowodniono, że rosnąca konkurencja, różnorodność zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych, gospodarczych i przedsiębiorczych, niepewność otoczenia biznesu to cechy nowoczesnej gospodarki ukraińskiej. Problem finansowego i gospodarczego bezpieczeństwa każdego przedsiębiorstwa nie jest odosobniony i ściśle związany jest ze wspólnym systemem bezpieczeństwa ekonomicznego kraju. W artykule omówione warunki oraz typy przemian gospodarczych transportu kolejowego. Reformowanie ukraińskiego systemu transportu kolejowego jest dziś koniecznością. Jest to pierwszy krok w procesie adaptacji ukraińskiego transportu kolejowego do standardów Unii Europejskiej. Poza tym, tworzone są przejrzyste mechanizmy zapewniania firmom prywatnym wejście na rynek transportu kolejowego. W artykule autor przedstawił model zagrożenia ukraińskiego transportu kolejowego dla bezpieczeństwa ekonomicznego. Uwzględniając istniejące i potencjalne zagrożenia określono cele operacyjne i predykcijnych systemów bezpieczeństwa ekonomicznego. Jest to pomocne przy doborze odpowiednich mechanizmów i instrumentów do jego realizacji. Stwierdzono, że w związku z reformami ukraińskiego transportu kolejowego, różnym konfiguracjom został poddany również transport wewnątrzregionalny, przez co potencjał polityczny, ekonomiczny i kulturalny w różnych regionach wzrosło.

Słowa kluczowe: finansowo-gospodarcze bezpieczeństwo, transport kolejowy, reforma ukraińskiej kolei, prywatyzacja, występowanie zagrożeń bezpieczeństwa ekonomicznego.

DOI:10.7862/rz.2015.hss.39

Przesłano do redakcji: wrzesień 2015

Przyjęto do druku: październik 2015

(A)MORAL MACHIAVELLIANISM – ANALYSIS OF THE NICCOLO MACHIAVELLI CONCEPT

Otto von Bismarck once commented that people ought not to watch the making of sausages or politics, as both activities may result in disgust and lots of doubts for sensitive observers. The average observer has, on daily basis, excellent opportunities to watch all sorts of on-going struggles in the political arena. Participants at such events make use of various methods to convince their viewers that they are, indeed, people that uphold the rule of law and values that constitute them. Their performance has, at the same time, a second covert undertone whose content is the fight, devoid of any scruples, for interest groups they represent. However, the real face remain concealed, while we only see that which they want to show us. Contemporary politics gives the impression of a continuous power struggle and its execution, while the techniques and mechanisms being applied are far from ideal. Politics exercises its own game rules at a level often characterized by activities often referred to by citizens as pejorative and are morally disapproved although this ethical ennoblement of vice is common in politics. That, which is literally regarded in typical human relations as breaking the rules is depicted as a virtue and glorifiable at the level of politics. It has long been observed that while minor rogues end up in prison, monuments are often erected for grand criminals. The main precursor of efficiency of politics as a core value was Niccolo Machiavelli. The article is an attempt to analyse his views on politics, identify core concepts that are often applied in his discussions as well as possibilities of application of his concepts in contemporary solutions both in politics and beyond.

Keywords: ethics, morality, politics, Machiavellianism, Niccolo Machiavelli.

(A)MORALNY MACHIAWELIZM – ANALIZA KONCEPCJI NICCOLO MACHIAVELLEGO

Otto von Bismarck wyraził kiedyś opinię, że ludzie nie powinni oglądać tego, jak się robi parówki i politykę, ponieważ obie te czynności mogą wywołać wśród wrażliwych obserwatorów niesmak i liczne wątpliwości. Przekiętny obserwator każdego dnia ma doskonałą okazję przyglądania się wszelkiego rodzaju zmaganiom mającym miejsce na scenie politycznej. Aktorzy tego spektaklu wykorzystują różnorakie metody, aby przekonać widzów, że w swej istocie są ludźmi przestrzegającymi zasad i wartości, które ich konstytuują. Jednocześnie spektakl ma drugą zawaolowaną odsłonę, której treścią jest pozbawiona skrupułów walka o interesy grupy społecznej, którą się reprezentuje. Jednak prawdziwa twarz zwykle zostaje w ukryciu a my widzimy jedynie to, co zechciano nam pokazać. Polityka współczesna sprawia wrażenie ciągłej walki o władzę i jej sprawowanie, zaś wykorzystywane techniki i mechanizmy bywają dalekie od ideałów. Polityka rządzi się własnymi regułami a płaszczyznę tę często cechują działania, które przez obywateli określane są jako pejoratywne i podlegają moralnej dezaprobacie, jednak w polityce dochodzi często to etycznej nobilitacji występku. To, co na poziomie zwykłych stosunków międzyludzkich uchodzi powszechnie za łamanie zasad, na poziomie polityki przedstawiane jest często jako cnota i powód do chwały. Już dawno zauważono, że drobnych rzezimieszków zamyka się do więzień, wielkim zbrodniarzom buduje się pomniki. Prekursorem skuteczności w polityce jako nadrzędnej wartości był przede wszystkim Nikolo Machiavelli. Artykuł jest próbą analizy spojrzenia na politykę oczyma tego myśliciela i wskazanie kluczowych pojęć, które pojawiają się w jego ujęciu oraz możliwości wykorzystania jego koncepcji we współczesnych rozwiązaniach nie tylko w sferze polityki.

Słowa kluczowe: etyka, moralność, polityka, machiawelizm, Niccolo Machiavelli.

DOI:10.7862/rz.2015.hss.40

Przesłano do redakcji: wrzesień 2015

Przyjęto do druku: październik 2015

---

¹³ Dr Justyna Stecko, Department of Humanities, Faculty of Management, Rzeszów University of Technology, ul. Poznańska 1, 35-084 Rzeszów, tel. 017 8651204, e-mail: jstecko@prz.edu.pl

ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ ПРЕДПОСЫЛКИ ИНТЕГРАЦИИ УКРАИНЫ В ЕС В КОНТЕКСТЕ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

В статье исследуется процесс институционализации интеграционных процессов экономик отдельных государств под влиянием глобализации. Целью статьи является раскрытие определенных институциональных предпосылок интеграции Украины в ЕС на фоне глобализации экономики.

Показано, что в условиях усиления дестабилизации мировой экономики и отдельных государств теряют свои преимущества механизмы рыночного саморегулирования, что способствует созданию новой, институциональной концепции социально-экономической политики государства в условиях глобализации.

Определены задачи реформирования экономики Украины. Они включают создание новых институтов механизмов хозяйствования. На их основе предусматривается включение новых институтов по обеспечению социально-политической стабильности, правовых гарантий для инвесторов и предпринимателей, гармоничная интеграция национальных рынков в экономику ЕС. Возникает вопрос о том, что интеграция, как и глобализация, выступает внутренне противоречивым процессом: она открывает новые возможности экономического развития и, вместе с тем, обостряет проблемы, которые уже существуют или создает новые "вызовы". Интеграция способствовала стимуляции мощных внешних связей и зависимостей, которые интегрируют отдельные элементы общества в глобальные сетевые структуры, ослабляет и деформирует традиционные связи и может иметь негативные последствия.

В статье доказано, что интеграционные процессы в глобальной экономике определяют изменения в институциональных основах мировых хозяйственных приоритетов и стимулируют обратный процесс для национальных экономик. Использование выгод от интеграции и ограничение рисков глобализации является стратегической задачей адапционной экономической политики Украины.

Новизной исследования является определение сущности институционального интеграционного механизма, который включает общие правила, нормы и ограничения, реализуемые через особые коммуникационные связи, а также институциональную среду.

Обосновывается, что деятельность субъектов международных экономических отношений в обеспечении институциональных правил и норм развития в международном масштабе, осуществляется с помощью глобальной институциональной рыночной инфраструктуры. Роль глобальной институциональной рыночной инфраструктуры в среде международных экономических отношений тем больше, чем более разнообразны связи между государствами и народами.

Показано, что среди проблем, которые возникают перед Украиной на современном этапе интеграции и одной из важнейших функций государственных институтов является процесс адаптации национального законодательства к условиям глобальной экономики и борьба с коррупцией. В качестве примера институционального интеграционного механизма приводится процесс становления мирового фондового рынка.

Ключевые слова: институционализация, интеграция, механизм, коррупция, институциональная среда, глобализация, фондовый рынок.

INSTITUTIONAL PRECONDITIONS FOR THE INTEGRATION UKRAINE TO THE EU IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION

This article examines the process of institutionalization of the integration process of national economies under the influence of globalization. The aim of the article is the disclosure of certain institutional preconditions of Ukraine's integration into the EU on the background of economic globalization.

It is shown that the increasing trend of destabilization of the world economy and individual States are losing their benefits, the mechanisms of market self-regulation., what contributes to the creation of a new institutional framework socio-economic policy in the context of globalization.

he tasks of reforming the economy of Ukraine. They include the creation of new institutions of economic mechanisms. On this basis it is envisaged the inclusion of new institutions to ensure socio-political stability, legal guarantees for investors and entrepreneurs, harmonious integration of national markets in the EU economy. Bringing forth the question of how integration and globalization acts HV

Bringing forth the question of how integration and globalization acts internally contradictory process: it opens up new opportunities for economic development and exacerbates existing problems or creates new "challenges". It stimulates powerful external relationships and dependencies that integrate the individual elements of society in a global network structure weaken and distort traditional relationships and can have negative consequences.

---

¹⁴ Prof. dr hab. Anatoliy Tkach, Politechnika Rzeszowska, tel. (017) 865 18 76, e-mail: tkach_aa@prz.edu.pl

Brought the integration processes in the global economy determine the changes in the institutional framework of global economic priorities and stimulate reverse process for national economies. The benefit of integration and to limit the risks of globalization is a strategic priority of adaptation of the economic policy of Ukraine. As forms of institutional integration mechanism analyzes the process of formation of global stock market

Keywords: institutionalization, integration, mechanism, corruption, institutional environment, globalization, stock market.

INSTYTUCJONALNE PRZESŁANKI INTEGRACJI UKRAINY W UE W KONTEKŚCIE GLOBALIZACJI

W artykule autor bada proces instytucjonalizacji procesów integracyjnych w gospodarkach poszczególnych państw przez pryzmat globalizacji. Celem artykułu jest pokazanie pewnych instytucjonalnych przesłanek integracji Ukrainy z UE na tle procesów globalizacyjnych..

Wykazano, że wzmocnienie tendencji do destabilizacji gospodarki światowej i poszczególnych państw tracą swoje zalety mechanizmy samoregulacji rynku., co przyczynia się do stworzenia nowej, instytucjonalnej koncepcji społeczno-ekonomicznej polityki państwa w warunkach globalizacji.

Określone zostały zadania reformowania gospodarki Ukrainy. Obejmują one tworzenie nowych mechanizmów gospodarczych. Na tej podstawie przewiduje się włączenie nowych instytucji w celu zapewnienia rozwoju społeczno-politycznej stabilności, prawnych gwarancji dla inwestorów i przedsiębiorców, harmonijną integrację krajowych rynków w gospodarce UE. Nowością badania jest określenie istoty mechanizmu integracji. Rola globalnej instytucjonalnej infrastruktury rynku w środowisku międzynarodowych stosunków gospodarczych jest tym większa, im bardziej zróżnicowane relacje między państwami i narodami.

Wykazano, że wśród problemów, które pojawiają się przed Ukrainą na obecnym etapie integracji i jedną z najważniejszych funkcji państwowych instytucji jest proces dostosowania prawa krajowego do warunków globalnej gospodarki i walka z korupcją. Jako przykład instytucjonalnej integracji mechanizmu przedstawiono proces kształtowania się światowego rynku papierów wartościowych.

Słowa kluczowe: instytucjonalizacja, integracja, mechanizm, korupcja, otoczenie instytucjonalne, globalizacja, rynek papierów wartościowych.

DOI:10.7862/rz.2015.hss.41

Przesłano do redakcji: wrzesień 2015

Przyjęto do druku: październik 2015

OD WROGA KLASOWEGO DO WROGA ETNICZNEGO – EWOLUCJA KOMUNISTYCZNEJ MYŚLI POLITYCZNEJ NA PRZYKŁADZIE POLSKIEJ PARTII ROBOTNICZEJ I POLSKIEJ ZJEDNOCZONEJ PARTII ROBOTNICZEJ W LATACH 1942–1968

Podmiotem rozważań były Polska Partia Robotnicza i Polska Zjednoczona Partia Robotnicza, partie komunistyczne o ideologii marksistowsko-leninowskiej, które zbudowały system polityczny Polski Ludowej i sprawowały władzę polityczną. Autorka zajęła się myślą polityczną, a szczególnie jedną z jej kategorii – wróg. Celem artykułu było pokazanie ewolucji myśli politycznej partii komunistycznych przy wykorzystaniu przedmiotowej kategorii i z uwzględnieniem wroga rzeczywistego oraz tzw. obiektywnego i potencjalnego. System polityczny stworzony przez komunistów potrzebował wroga. Lokalizacja wroga była pochodną narzuconych przez suwerena zewnętrznych wskazań ideologicznych, politycznych i wojskowych. Wrogiem klasowym, zarówno rzeczywistym, jak też obiektywnym i potencjalnym, były różne podmioty: siły społeczne, polityczne i wojskowe związane z poprzednim państwem, a w okresie wojny z Polskim Państwem Podziemnym – państwa kapitalistyczne, po utrwaleniu władzy zaś – kolejne grupy społeczne, instytucje, środowiska zawodowe, członkowie elity władzy. Wrogiem potencjalnym były mniejszości narodowe i ich stowarzyszenia, które, w zależności od potrzeb mogły przeobrazić się we wroga obiektywnego i rzeczywistego. PPR i PZPR, wzorem innych partii komunistycznych, stosowała elastyczne formy i środki walki z wrogiem, w zależności od potrzeb: przemoc fizyczną, dyskredytację, infiltrację, dyskryminację materialną, charakterystyczne dla okresu walki o władzę i jej utrwalenie, i inne, np. wymuszanie emigracji, czy szykany w postaci odmowy wydania paszportu, aresztu 48-godzinnego, rewizji, zablokowania możliwości awansu, blokady dostępu na studia.

Słowa kluczowe: myśl polityczna, wróg klasowy, wróg etniczny, wróg realny, wróg obiektywny, wróg potencjalny.

FROM CLASS ENEMY TO ETHNIC ENEMY – THE EVOLUTION OF COMMUNIST POLITICAL THOUGHT AS THE EXAMPLES OF THE POLISH WORKERS' PARTY AND THE POLISH UNITED WORKERS' PARTY IN THE YEARS 1942–1968

The object of discussion were the Polish Workers' Party and the Polish United Workers' Party, Communist parties of Marxist-Leninist ideology, which built a political system of the Peoples' Poland and held political power. The subject of research was a political thought and especially one of its category – the enemy. The aim of the article was to show the evolution of the political thought of the Communist parties using the subject category and taking into account the real enemy and the so-called objective and potential enemy. The political system created by the Communists needed the enemy. The location of the enemy was a derivative of the ideological, political and military indications, accepted and rejected by an external sovereign. Class enemy (so real and objective and potential) were different entities: social, political and military forces associated with the previous state and during the war – Polish Underground State, capitalist states, and after consolidation of power – another social groups, institutions, professional environments, members of the power elite. Potential enemy were minorities and their associations, which, depending on the needs might change into an objective and real enemy. Polish Workers' Party and the Polish United Workers' Party, like other communist parties, used flexible forms and measures to fight with the enemy, depending on the needs: physical violence, discreditation, infiltration, material discrimination. It was characteristic of the period of the struggle for power and its consolidation. Other forms of struggle with enemies were: forced emigration, refusals to issue a passport, 48-hour detention, revisions, blocking possibility of promotion, blocking access to college.

Keywords: political thought, class enemy, ethnic enemy, real enemy, objective enemy, potential enemy

DOI:10.7862/rz.2015.hss.42

Przesłano do redakcji: wrzesień 2015

Przyjęto do druku: październik 2015

---

¹⁵ Prof. dr hab. Krystyna Trembicka, Wydział Politologii, UMCS Lublin, Plac Litewski 3, 20-080 Lublin, tel. 081 537 60 00, e-mail: krystynatrembicka@wp.pl

Artur WOŹNY¹⁶
Andrzej PACANA¹⁷
Magdalena DOBOSZ¹⁸
Piotr SAJA¹⁹

BEZPIECZNA PRACA DETERMINANTEM JAKOŚCI I WYDAJNOŚCI ORGANIZACJI

Celem artykułu jest przedstawienie problematyki związanej z wydajnością i jakością warunków BHP ze szczególnym uwzględnieniem kwestii ryzyka zawodowego. W badaniach podjęto próbę uchwycenia zagadnień ryzyka zawodowego przez pryzmat problemu zarówno dla pracodawcy, jak i inspektora ds. bhp. Różnorodność metodologii, a także niejasność w przepisach sprawia, że często ryzyko zawodowe jest niewłaściwie oszacowane. Podstawowe pytanie badawcze na jakim skupiony jest artykuł odnosi się do jakości i wydajności pracy, która w dużej mierze powinna być (i jest) determinowana przez analizę ryzyka zawodowego dla każdego pracownika? Precyzyjna analiza zagrożeń w środowisku i na stanowisku pracy kreuje jakość, która w krótkiej perspektywie przekłada się na wydajność pracy. Budowanie systemu zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy w przedsiębiorstwie powinno być oparte na wynikach oszacowanego ryzyka zawodowego. W głównej mierze to w interesie pracodawcy jest zadbanie o precyzyjną analizę ryzyka zawodowego, gdyż jego wynik ukazuje wszelkie zagrożenia na stanowisku pracy. Analiza badań ilościowych w sektorze mikro, małych i średnich przedsiębiorstwach ukazuje szerokie spektrum problemu i daje podstawy do głębszych analiz, a także i prognoz. Przedstawienie obiektywnych wyników badań utwierdza w przekonaniu, że problematyka bezpieczeństwa i higieny pracy jest bardzo złożona. Problem ryzyka zawodowego, a raczej problem jego niedoszacowania może powodować negatywne skutki dla pracodawcy z racji mniejszej wydajności i jakości pracy.

Słowa kluczowe: Ryzyko zawodowe, warunki pracy, jakość i wydajność pracy, bezpieczeństwo i higiena pracy.

SAFE OPERATION DETERMINANTS QUALITY AND PERFORMANCE OF ORGANIZATIONS

The aim of this paper is to present the issues related to the efficiency and quality of health and safety with particular emphasis on occupational risk. The study attempted to feature the occupational risk issues through the prism of a problem for both the employer and the inspector for occupational health and safety. The variety of methodologies, as well as the lack of clarity in the legal regulations make that an occupational risk is often incorrectly estimated. The basic research question the article focuses on, refers to the quality and productivity at work, which to a large extent should be (and is) determined by the risk analysis for each employee? A precise analysis of the risks in the environment and in the workplace creates quality, which in the short term translates into productivity. Mostly, it is in the interest of the employer is to ensure a precise analysis of occupational risk, because the result shows all the risk in the workplace. An analysis of quantitative research in the sector of micro, small and medium-sized enterprises shows a broad spectrum of the problem and provides a basis for a deeper analysis and forecasts as well. Presentation of the objective results of research confirms the belief that the issue of health and safety at work is very complex. The problem of occupational risk, but rather a problem of its underestimation may result in adverse consequences for the employer because of lower productivity and quality of work.

Keywords: Occupational risk, working conditions, quality and productivity at work and occupational health and safety.

DOI:10.7862/rz.2015.hss.43

Przesłano do redakcji: maj 2015
Przyjęto do druku: październik 2015

¹⁶ Dr Artur Woźny, Wydział Zarządzania, Politechnika Rzeszowska, al. Powstańców Warszawy 8, 35-959 Rzeszów, autor korespondencyjny: e-mail: awozny@prz.edu.pl

¹⁷ Dr hab. inż. Andrzej Pacana, Politechnika Rzeszowska, al. Powstańców Warszawy 8, 35-959 Rzeszów, e-mail: app@prz.edu.pl

¹⁸ Mgr Magdalena Dobosz, Podkarpackie Centrum Usług Dydaktycznych, ul. Rymanowska 15a, 35-083 Rzeszów, e-mail: mdobosz@pcud.edu.pl

¹⁹ Mgr Piotr Saja, Podkarpackie Centrum Usług Dydaktycznych, ul. Rymanowska 15a, 35-083 Rzeszów, e-mail: p.saja@o2.pl